

## HIỆU ỨNG TỪ CÔNG TÁC TUYÊN TRUYỀN GIÁO DỤC, TỔ CHỨC CHO HỌC SINH THAM QUAN, HỌC TẬP TÍCH CỰC TẠI BẢO TÀNG NAM ĐỊNH

MAI HUỆ\*

Nằm ở trung tâm của một tỉnh phía Nam châu thổ sông Hồng, Bảo tàng Nam Định đã ra đời từ sớm, đến nay có lịch sử hình thành và phát triển hơn 50 năm. Bảo tàng hiện lưu giữ gần 20.000 tài liệu hiện vật với những bộ sưu tập phong phú và đa dạng, nội dung phản ánh sâu sắc những sự kiện, hiện tượng lịch sử tự nhiên và xã hội của Nam Định từ khi mảnh đất này được hình thành cho đến nay. Năm 2006, Ủy ban nhân dân tỉnh quyết định đầu tư Dự án Xây dựng Bảo tàng tỉnh tại đường Cột Cờ, phường Ngô Quyền, thành phố Nam Định, với tổng diện tích mặt bằng xấp xỉ 12.000m<sup>2</sup>, diện tích xây dựng 5.250 m<sup>2</sup>. Phần nội thất ngoài kho hiện vật, thư viện, phòng kỹ thuật bảo quản, khu vực trưng bày, triển lãm các chuyên đề, Bảo tàng còn có hội trường phục vụ hội thảo, tọa đàm, phòng đón tiếp khách, gập gỡ giao lưu.... Phần ngoại thất được thiết kế kết hợp trưng bày các tượng vật linh, các di sản văn hóa thể khối lớn, nhóm vũ khí, khí tài thời chống Mỹ và cây xanh thâm cỏ. Khu vui chơi, dịch vụ đáp ứng nhu cầu tham quan, giải trí. Dự án đầu tư xây dựng Bảo tàng tỉnh đã hoàn thành, khai mạc và mở cửa phục vụ công chúng đúng dịp kỷ niệm 750 năm Thiên Trường - Nam Định.

Với quy mô xây dựng và hệ thống hạ tầng kỹ thuật đồng bộ, đáp ứng các điều kiện hoạt động của một bảo tàng. Bảo tàng Nam Định đã được đánh giá là công trình kiến trúc nghệ thuật bề thế, xứng tầm với một tỉnh giàu truyền thống lịch sử - văn hóa ở phía Nam châu thổ sông Hồng. Bảo tàng tọa lạc ở vị trí trung tâm thành phố, trong không gian văn hóa truyền thống liên hoàn Vườn cảnh, Giàn leo, Cột cờ, chùa Vọng Cung, đền Liệt sỹ... cùng với cơ sở vật chất, hệ thống kỹ thuật đồng bộ,

phòng trưng bày các sưu tập hiện vật phong phú, đa dạng, đội ngũ cán bộ trẻ, nhiệt tình, được đào tạo cơ bản, Bảo tàng Nam Định có đủ điều kiện đáp ứng nhu cầu tham quan, nghiên cứu học tập, vui chơi của mọi tầng lớp nhân dân, nhất là đối với học sinh, sinh viên.

Để thực hiện tốt chức năng tuyên truyền và phát huy giá trị các di sản văn hóa của dân tộc, một trong những đối tượng mà Bảo tàng Nam Định hướng tới đó là tổ chức cho học sinh tham gia những giờ học thực tế ngoài nhà trường, với nhiều kiến thức bổ ích, nhằm mục đích giáo dục truyền thống, khơi gợi và bồi dưỡng ý thức sáng tạo cái mới cho học sinh, đặc biệt là hiệu quả học môn lịch sử. Thực tế trong những năm gần đây, mỗi khi mùa thi đại học qua đi, chúng ta lại trầm trồ vì kết quả thi môn lịch sử không hề biến chuyển mà có vẻ như ngày một thấp hơn. Một tình trạng phổ biến là học sinh rất ít nhớ những sự kiện lịch sử cơ bản, nhớ sai hoặc lẫn lộn. Năm 2012, điểm thi môn Lịch sử vào các trường đại học có "bạt ngàn điểm 0". Phải chăng, các em chưa biết phương pháp tiếp nhận những kiến thức lịch sử, hay ngại học môn lịch sử? Theo điều tra từ phần lớn học sinh về phản ánh với phụ huynh thì với các em cứ đến giờ học Lịch sử là giờ đối diện với sự buồn tẻ và đơn điệu, "buồn ngủ kinh khủng". Hầu hết các em chỉ chép từ sách giáo khoa ra, học trên lý thuyết mà thiếu kinh nghiệm thực tế. Trước tình hình đó, Bảo tàng Nam Định đã triển khai kế hoạch "Xây dựng trường học thân thiện, học sinh học tập tích cực" với nhiều hình thức hoạt động phong phú, góp phần nâng cao kiến thức lịch sử, giúp các em nhận thức nhanh, tìm hiểu sâu hơn các phần đã được học trên lớp. Kế hoạch này được triển khai thực hiện ngay đầu năm 2013, với các nội dung chủ yếu sau:

\* Bảo tàng Nam Định

- Bảo tàng phối hợp với các cơ sở giáo dục trao đổi kiến thức, chương trình giảng dạy, những thông tin về di sản, trên cơ sở đó xây dựng kế hoạch triển khai các hoạt động phù hợp với nội dung từng cấp học. Căn cứ vào tính chất và điều kiện, Bảo tàng có thể sẽ cung cấp một số đồ dùng giảng dạy, như: chế tác một số tiêu bản, di vật lịch sử, như: riu đá, bình gốm, nổi gốm, minh chứng cho sự kiện tổ tiên loài người thời kỳ đồ đá, hay bộ sưu tập đồ đồng thời kỳ văn hóa Đông Sơn... Học sinh có thể nhận thức trực tiếp các sự kiện lịch sử thông qua hiện vật bảo tàng. Các em vừa được học trên lý thuyết lại vừa được thực hành, điều đó sẽ giúp các em dễ học, dễ nhớ và dễ thuộc.

- Bảo tàng tổ chức cho học sinh đến tham quan, học tập tại bảo tàng với các chủ đề: Nam Định - mảnh đất sớm ghi đậm dấu ấn của con người thời tiền sử; Văn hóa thời Lý trên đất Nam Định; Hành cung Thiên Trường qua hệ thống di tích, di vật thời Trần; các bộ sưu tập hiện vật thời Lê, Nguyễn; Dấu ấn thành Nam xưa; Nhà máy dệt Nam Định - cái nôi của phong trào đấu tranh giai cấp công nhân; Nam Định trong thời kỳ kháng chiến chống thực dân Pháp và đế quốc Mỹ,... Bảo tàng hướng dẫn học sinh tìm hiểu các sự kiện lịch sử, văn hóa thông qua các tài liệu hiện vật trưng bày tại Bảo tàng Nam Định. Học sinh vừa được nghe hướng dẫn, vừa được tham quan, trải nghiệm thực tế. Sau khi tham quan học sinh có thể làm bài thu hoạch và trình bày trước lớp những bài tiêu biểu. Qua đó có thể khuyến khích sự sáng tạo, tích cực chủ động học tập, cũng như rèn luyện kỹ năng thuyết trình của học sinh trước tập thể, đặc biệt là học môn Lịch sử. Cùng với việc xây dựng nội dung, chương trình hoạt động, cán bộ Bảo tàng luôn quan tâm tới lứa tuổi và trình độ từng cấp học để có những hoạt động sao cho phù hợp, như: tổ chức các cuộc thi kể chuyện, thi vẽ kiến thức lịch sử. Học sinh có thể tìm hiểu về lịch sử thời Trần với nhiều chủ đề: Những người mở nghiệp; Các vị vua giỏi; Các vị tướng tài; Danh thần-nghĩa sĩ; Các nhà khoa bảng... Học sinh cũng có thể tìm hiểu về các danh nhân văn hóa gắn với tên trường học, tên đường phố... hoặc tìm hiểu các phong tục, tập quán, tín ngưỡng, tôn giáo của từng địa phương... Qua đó góp phần bổ sung kiến thức, bồi dưỡng tinh thần yêu nước, kế thừa truyền thống cách mạng của các bậc cha anh, vun đắp lòng yêu lịch sử, văn hóa và khoa học, yêu thiên nhiên của học sinh. Bên cạnh những giờ học ngoại

khóa, Bảo tàng phối hợp các câu lạc bộ, các nghệ nhân, tổ chức biểu diễn nghệ thuật dân gian, như: biểu diễn Rối nước, với nhiều tích trò phong phú, như: Hưng Đạo Đại vương Trần Quốc Tuấn, Ba lần chiến thắng quân Nguyên Mông, chiến dịch Điện Biên Phủ..., tổ chức hát Văn, hát Dân ca...

- Tổ chức lễ tri ân và trưởng thành cho học sinh lớp 5, lớp 9, lớp 12 kết hợp với các hoạt động tại bảo tàng, như: vui chơi, chăm sóc cây xanh thăm cỏ, trồng hoa tại di tích Cột cờ.

- Tổ chức cắm trại hè kết hợp với tham quan tại các di tích tiêu biểu, như: khu di tích đền Trần - chùa tháp Phổ Minh, khu lưu niệm đồng chí Trường Chinh, quần thể di tích phủ Dầy...

- Tổ chức các cuộc triển lãm lưu động có quy mô nhỏ, gọn nhẹ ở các trường Trung học và Tiểu học nhân các sự kiện, các ngày lễ lớn với chủ đề phù hợp từng trường học, đồng thời có thể xây dựng các videoclip trình chiếu để phổ biến tri thức lịch sử, khoa học cho học sinh và đông đảo quần chúng, tuyên truyền pháp luật bảo vệ di sản văn hóa, môi trường sinh thái tự nhiên.

- Nhân dịp ngày Di sản văn hóa - ngày Về nguồn (23/11/2013), Bảo tàng phối hợp với các cơ sở giáo dục tổ chức cho học sinh xem phim tư liệu lịch sử tại các cơ sở chiếu phim của ngành Văn hóa, Thể thao và Du lịch; Phát động cho học sinh sưu tầm, trưng bày các tư liệu, hình ảnh về nhân vật lịch sử, danh nhân văn hóa, nhà văn, nhà thơ... tỉnh Nam Định.

Sau 5 tháng triển khai thí điểm kế hoạch "Xây dựng trường học thân thiện, học sinh học tập tích cực", Bảo tàng Nam Định đã đón rất đông các cháu học sinh đến tham quan học tập tại Bảo tàng. Số cơ sở giáo dục tổ chức học sinh đến tham quan học tập là 19 đơn vị, với 29 buổi và 68 đoàn tham quan, trong đó:

- Trường Trung cấp Văn hóa Nghệ thuật: 30 sinh viên;

- Khối Phổ thông Trung học: có 5 trường, với 990 học sinh,

- Khối Trung học Cơ sở: có 9 trường, với 2.926 học sinh,

- Khối Tiểu học: có 4 trường, với gần 1540 học sinh.

Sau các hoạt động tham quan học tập tại Bảo tàng Nam Định, hầu hết thầy và trò đều xúc động ngỡ ngàng trước vẻ đẹp huyền bí của những di vật- tinh hoa của Nam Định. Ai cũng có một cảm nhận riêng. Cô giáo Trần Thị Hằng - trường Tiểu

học Phạm Hồng Thái sau khi tổ chức các cháu học sinh đến thăm quan, học tập ghi lại cảm tưởng: “Hôm nay, thầy và trò trường Tiểu học Phạm Hồng Thái - thành phố Nam Định tổ chức thăm quan và tìm hiểu kiến thức lịch sử tỉnh nhà tại Bảo tàng Nam Định. Đặt chân vào đây, tất cả thầy trò chúng tôi không khỏi ngỡ ngàng trước quy mô, cách bài trí khoa học hiện vật trưng bày. Chúng tôi thấy tự hào về truyền thống cha ông, nguyện đem sức lực, trí tuệ của mình truyền lại cho lớp lớp học trò tiếp tục xây dựng nên những trang sử vẻ vang của tỉnh nhà...”.

Đến với Bảo tàng Nam Định, các thế hệ học sinh như được chiêm ngưỡng một bức tranh quá khứ của Nam Định, được tái hiện bởi sắc màu của những bộ sưu tập hiện vật độc đáo và quý hiếm, một “cuốn sử sống” thật sự được minh chứng bằng những vật có thật, khiến cho người xem có những rung động và ấn tượng sâu sắc. Cháu Hoàng Thu Trang - học sinh lớp 3 A1, trường Tiểu học Hồ Tùng Mậu, sau khi đến thăm quan học tập tại Bảo tàng đã ghi lại dòng cảm tưởng: “Cháu được đến thăm quan Bảo tàng Nam Định. Cháu thấy Bảo tàng rất đẹp. Trong Bảo tàng được trưng bày, trang trí khang trang, sạch sẽ. Cháu đã hoa mắt với những bức ảnh, hiện vật đồ sộ, lộng lẫy. Cháu thích nhất là phần trưng bày 5 bức Thập điện Diêm Vương, trong đó có một bức răn dạy con người sống không được nói dối. Cháu sợ run người, sợ đến phát khóc vì cháu đã mắc phải lỗi là nói dối bố mẹ một vài lần. Từ nay cháu không dám nói dối nữa. Bảo tàng đã giúp cháu hiểu thêm về làm người phải sống tốt, không được lừa dối, nói dối, làm nhiều chuyện ác, nếu không xuống âm phủ sẽ bị xử phạt nặng. Cháu rất yêu thích Bảo tàng, vì Bảo tàng giúp cháu hiểu thêm về lịch sử xưa và nay”.

Học sinh đến thăm quan và học tập tại Bảo tàng không chỉ được học các kiến thức lịch sử thông qua hiện vật bảo tàng mà các em còn được tham gia một số hoạt động như: tổ chức dâng hương bà chúa Cột cờ, tổ chức lễ kết nạp đoàn viên, đội viên... Các em còn được tham gia một sân chơi lành mạnh, hấp dẫn, với nhiều trò chơi dân gian bổ ích như: cướp cờ, mèo đuổi chuột, bịt mắt đánh trống, ô ăn quan, leo cột lấy cờ... Các trò chơi dân gian này không chỉ giúp các em có những phút thư giãn sau buổi tham quan, mà các em còn được rèn luyện về thể chất và trí lực, giúp trẻ phát triển khả năng tư duy, sáng tạo, sự khéo léo... Qua đó giúp

các em hiểu thêm về tình bạn, tình yêu gia đình, quê hương, đất nước và tránh xa những loại văn hóa phẩm độc hại.

Các cháu học sinh đều rất thích, đã có hiệu quả trong việc học và thực hành môn lịch sử: Trong việc dạy học lịch sử, lời nói của người thầy có vai trò quan trọng dẫn dắt hình thành nhận thức lịch sử cho học sinh, nhưng cũng không thể thay thế cho việc sử dụng đồ dùng trực quan sinh động. Và, đồ dùng trực quan ấy chính là những hiện vật đang được lưu giữ tại Bảo tàng. Bảo tàng với ngôn ngữ đặc thù của mình là hiện vật gốc, những vật chứng trung thực, chứa đựng những yếu tố nội sinh vô cùng mạnh mẽ sẽ góp phần giáo dục truyền thống cho những thế hệ học sinh, chuẩn bị tốt cho sự phát triển tri thức, nhân cách để vững bước tiến vào tương lai.

Em Lưu Khánh Huyền thay mặt cho học sinh khối 9 sau khi tham quan Bảo tàng ghi lại cảm tưởng: “Bảo tàng Nam Định là một công trình văn hóa thực sự có ý nghĩa. Qua buổi thăm quan và học tập hôm nay, học sinh khối 9, trường Trung học Cơ sở Lương Thế Vinh thêm hiểu và tự hào về truyền thống lịch sử hào hùng của quê hương Nam Định từ xưa đến nay. Chúng em nguyện phấn đấu hết sức mình trong học tập và tu dưỡng để xứng đáng với các thế hệ cha anh đi trước, góp phần xây dựng tỉnh Nam Định ngày một giàu đẹp trong tương lai”.

Như vậy, việc triển khai kế hoạch “Xây dựng trường học thân thiện, học sinh học tập tích cực”, Bảo tàng Nam Định đã trở thành một “địa chỉ đỏ”, một trường học thân thiện, một trung tâm vui chơi giải trí thu hút đông đảo du khách gần xa, đặc biệt là các em học sinh, sinh viên. Các em đến với Bảo tàng có thể tìm hiểu, khám phá về lịch sử - văn hóa và truyền thống của cha ông, tạo cho các em sự hứng thú, sáng tạo, khơi dậy niềm tự hào dân tộc, tình yêu quê hương đất nước và hướng tới những giá trị đích thực của chân - thiện - mỹ. Với phương pháp giáo dục trực quan, Bảo tàng Nam Định đã góp phần mang đến cho các em học sinh, sinh viên một cảm xúc thân thiện thông qua những di tích - vật thật có thể tác động trực tiếp đến nhận thức, khiến cho các em dễ học, dễ thuộc, hiểu sâu và có cái nhìn tổng quát về lịch sử. Kế hoạch này được triển khai, thực hiện cũng là để góp phần thiết thực vào “chiến lược con người” và “sự nghiệp trồng người”./.

M.H